

Till styrelsen för Göteborgs
Egnahems AB

Granskningsredogörelse och granskningsrapport för år 2013

Lekmannarevisorerna har granskat och bedömt om bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll har varit tillräcklig för år 2013.

Lekmannarevisorerna har upprättat och godkänt en granskningsredogörelse. I granskningsredogörelsen sammanfattas den granskning som gjorts under verksamhetsåret 2013. Vi vill betona vikten av att bolagsstyrelsen med anledning av de rekommendationer som lämnats vidtar lämpliga åtgärder

Granskningsredogörelsen översänds härmed till bolagsstyrelsen för yttrande. Yttrandet ska ha inkommit till stadsrevisionen senast den 13 juni 2014. Av yttrandet ska framgå vilka åtgärder bolaget har vidtagit och/eller planerar att vidta med anledning av de rekommendationer som lämnats.

Granskningsrapporten skickas till bolagsstyrelsen efter det att styrelsen beslutat att fastställa årsredovisningen.

Sven R. Andersson
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Klågan Karlsson
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Göteborgs Egnahems AB Granskningsredogörelse 2013

Göteborgs Stad
Stadsrevisionen

Innehåll

Sammanfattande bedömning	sid 3
Uppföljning av föregående års granskning	sid 4
Systematiskt arbetsmiljöarbete	sid 4
Granskning av verksamheten	sid 5
Grundläggande granskning	sid 5
Inköp och upphandling	sid 8
.....	
Lekmannarevisorernas uppdrag	sid 11
Språkbruk och revisionstermer	sid 11
.....	

Sammanfattande bedömning

Lekmannarevisorerna har ett lagstadgat uppdrag att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Årets granskning har omfattat följande delar:

- uppföljning av föregående års granskning
- grundläggande granskning
- granskning av inköp och upphandling

Uppföljningen av föregående års granskning av bolagets systematiska arbetsmiljöarbete visar att bolaget har omhändertagit samtliga rekommendationer.

I anslutning till den grundläggande granskningen lämnar vi följande rekommendationer:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att utarbeta ett anvisningsdokument som lägger fast hur det löpande arbetet med riskanalys och intern kontroll ska bedrivas. Dokumentet ska beslutas av styrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för intern kontroll.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att tillse att bolaget följer kommunfullmäktiges riktlinjer för budget och uppföljning och antar budgeten för kommande år senast den 31 oktober.

I anslutning till granskningen av inköp och upphandling lämnar vi följande rekommendationer:

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att upprätta bolagsspecifika inköpsregler som även omfattar direktupphandlingar.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att säkerställa att tillräcklig dokumentation upprättas i samband med direktupphandlingar.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att införa förebyggande kontroller för att undvika risk för otillåten direktupphandling.

Vår sammantagna bedömning utifrån genomförd granskning är att bolagets verksamhet har sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Samtidigt visar granskningen att bolagets interna styrning och kontroll i vissa avseenden har brister som behöver åtgärdas. Det är därför av stor vikt att styrelsen och verkställande direktören beaktar de rekommendationer som lämnats.

Uppföljning av föregående års granskning

När lekmannarevisorernas granskning resulterar i rekommendationer eller kritik görs en uppföljning av granskningen. Uppföljningen syftar till att bedöma om och hur bolaget har hanterat lämnade rekommendationer.

Granskning av bolagets systematiska arbetsmiljöarbete

I anslutning till granskningen av bolagets systematiska arbetsmiljöarbete lämnades följande rekommendationer:

- *Förtydliga uppgiftsfördelningen i arbetsmiljöarbetet genom en skriftlig delegation.*
- *Utveckla handlingsplanen så att den även omfattar en rutinbeskrivning.*
- *Sammanställa och dokumentera riskbedömningen av arbetsmiljön.*
- *Rapportera den årliga uppföljningen av handlingsplanen till styrelsen.*

lakttagelser

En skriftlig delegation finns numera upprättad. Handlingsplanen för bolagets arbetsmiljöarbete har vidareutvecklats i form av en mer konkret åtgärdsplan utifrån de risker som har identifierats inom arbetsmiljöområdet. Handlingsplanen omfattas av bolagets plan för intern kontroll. En sammanställd riskbedömning sker inom ramen för bolagets intern kontrollarbete. Rapportering av den årliga uppföljningen till styrelsen skedde enligt uppgift från bolaget på styrelsemötet den 16 december 2013.

Bedömning

Bedömningen är att bolaget har omhändertagit samtliga rekommendationer.

Granskning av verksamheten

Lekmannarevisorerna har ett lagstadgat uppdrag att granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig. Vad som avses med tillräcklig intern kontroll preciseras inte närmare av lagstiftaren. Kraven på intern kontroll har dock ökat och begreppets innebörd utvidgats under de senaste decennierna. Begreppet intern kontroll har förändrats från att främst ha avsett avgränsade kontrollaktiviteter, i huvudsak inom redovisnings- och det finansiella området, till att omfatta i princip all verksamhet en organisation ägnar sig åt. Det innebär att intern kontroll i ökande utsträckning har blivit en viktig del av den strategiska styrningen av organisationer. Syftet med den interna kontrollen är att bidra till att ändamålsenligheten i verksamheten stärks och att verksamheten bedrivs effektivt och säkert. Detta betonar vikten av ledningens engagemang för den interna styrningen och kontrollen.

Ytterst syftar lekmannarevisorernas granskning av den interna styrningen och kontrollen till att bedöma om den är systematisk, ändamålsenlig och i överensstämmelse med gällande riktlinjer och etablerade normer. Lekmannarevisorernas bedömning grundar sig i COSO-ramverket¹.

Stadsrevisionen har kommunfullmäktiges uppdrag att bidra till utvecklingen av en god intern styrning och kontroll i stadens nämnder och bolag. Uppdraget är ett led i stadens insatser för att stärka den interna styrningen och kontrollen i nämnder och bolag, inklusive att reducera risken för oegentligheter.

Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen utgör en av flera delar i lekmannarevisorernas sammantagna bedömning av bolagets interna styrning och kontroll. Granskningen genomförs löpande under året i syfte att bedöma om bolaget uppfyller lagstiftningens och kommunfullmäktiges krav inom följande områden: styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi; styrelsens arbetsordning och instruktion till verkställande direktör; kommunfullmäktiges generella ägardirektiv; bolagets specifika ägardirektiv; hantering av särskilda uppdrag från kommunstyrelsen och kommunfullmäktige; affärsplan/budget samt styrelsens beslutsunderlag. I den grundläggande granskningen av bolagets interna styrning och kontroll lägger lekmannarevisorerna särskild tonvikt vid:

- riskanalys
- kontroller och uppföljning
- hantering av risken för oegentligheter.

¹ COSO-ramverket är en modell för intern styrning och kontroll av finansiell redovisning och rapportering. COSO betyder Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.

lakttagelser – riskanalys

En regelbunden identifiering och analys av risker utgör en väsentlig utgångspunkt i styrelsens och verkställande direktörens interna styrning och kontroll. Riskerna ska vara tydligt relaterade till verksamhetens uppdrag och mål och utmytna i tydliga prioriteringar.

Riskanalysen genomförs kontinuerligt under året och samtliga anställda deltar i arbetet med riskidentifiering. Enligt uppgift från bolaget har riskanalysen uppdaterats tio gånger under året. Verkställande direktören och medlemmar i bolagets ledningsgrupp sammanställer riskerna som ligger till grund för planen för intern kontroll samt uppdaterar riskerna. Vid ett flertal tillfällen under 2013 har ledningen diskuterat samtliga risker för bedömning och prioritering av riskerna. Särskilt utvalda riskområden som anses vara betydelsefulla för bolagets verksamhet har då diskuterats. Därefter värderas varje enskild risk med avseende på dess sannolikhet och konsekvens. Resultatet av riskanalysen sammanställs och dokumenteras, och de risker som bedöms ha prioritet ett lyfts in i internkontrollplanen.

Riskanalys och internkontrollplan för 2014 kommer enligt styrelsehandlingarna att beslutas av styrelsen på styrelsemötet den 16 december 2013. En stor förändring i årets riskanalysarbete är att riskanalys för arbetsmiljöarbetet numera inkluderas och dokumenteras separat. Riskanalysen avseende arbetsmiljö har mynnat ut i en internkontrollplan för 2014 vilket innebär en handlingsplan för arbetsmiljöarbetet och omfattas av aktiviteter, ansvariga samt tidpunkt för handlingarna.

lakttagelser – kontroller och uppföljning

Styrelsen och verkställande direktören ska planera och genomföra kontrollåtgärder. Kontrollåtgärderna kan vara utformade på olika sätt, men åtgärdernas syfte ska vara att kontrollera de risker som identifierats i riskanalysen. Styrelsen och verkställande direktören ska utöver kontrollåtgärderna dessutom genomföra uppföljningar eller utvärderingar av beslutade kontrollåtgärder för att säkerställa att de genomförs och leder till avsett resultat.

Styrelsen har upprättat en plan för intern kontroll 2014 som enligt uppgift från bolaget kommer att beslutas av styrelsen på styrelsemötet den 16 december 2013. En beskrivning av internkontrollarbetet finns och inleder bolagets riskanalys och plan för intern kontroll. Det finns dock inget separat anvisningsdokument för internkontrollarbetet som har beslutats om av styrelsen.² Befintligt dokument omfattar inte hur organisationen kring arbetet med intern kontroll ska se ut eller hur återrapportering till organisationen ska ske.

² Enligt 3 § i kommunfullmäktiges riktlinjer för intern kontroll inom Göteborgs Stad så ska bolagsstyrelsen se till att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.

Bolaget uppger att kontrollerna sker integrerat i bolagets löpande arbete. Uppföljning av internkontrollplanen sker på styrelsemötet i december och rapporteras då också skriftligen till styrelsen. Avvikelse rapporteringen sker enligt bolaget löpande under året då väsentliga avvikelser noteras. Information om bolagets internkontrollarbete går ut till de anställda på avdelningsmöten och personalmöten.

Iakttagelser – hantering av risken för oegentligheter

Lekmannarevisorerna prövar särskilt om styrelsen och verkställande direktören hanterat risken för oegentligheter. Oegentligheter utgör en ekonomisk risk, och de innebär dessutom en mycket allvarig förtroenderisk, som ytterst skadar tilltron till det demokratiska systemet.

Risken för oegentligheter måste hanteras genom förebyggande åtgärder. Lekmannarevisorerna menar att styrelsen och verkställande direktören som en första grundläggande åtgärd i sitt förebyggande arbete bör genomföra en genomlysning av organisationen i syfte att identifiera funktioner, områden eller situationer i bolaget där det finns potentiell risk för oegentligheter. Lekmannarevisorerna granskar även vilka ytterligare åtgärder som vidtas mot bakgrund av genomlysningen.

Följande dokument antecknades av styrelsen på styrelsemötet den 18 juni 2013; Policy och riktlinje mot mutor för Göteborgs Stad, Policy och riktlinjer för sponsring inom Göteborgs Stad, Policy och riktlinjer för representation Göteborgs Stad, Finanspolicy för Förvaltnings AB Framtiden och Försäkringspolicy/riktlinjer för försäkringsfrågor. Policy och riktlinjer för upphandling och inköp inom Förvaltnings AB Framtiden antecknades av styrelsen den 13 maj 2013.

Samtliga policydokument finns i bolagets personalhandbok och är på så sätt tillgängliga för personalen. Det är enligt bolaget varje medarbetares skyldighet att läsa de policys som berör deras verksamhet. Det finns ingen uppförandekod eller affärsetisk kod utan bolaget följer nämnda av moderbolagets policys. Bolaget har ett dokument för bisyssla och frågan kring bisyssla tas också upp vid nyanställning av personal samt vid årliga medarbetarsamtal med de anställda.

Bolagsledningen har enligt uppgift informerat de anställda och försäkrat sig om att de vet att de ska vända sig till sin avdelningschef eller någon i ledningsgruppen om de får kännedom om eventuella oegentligheter eller misstänkta oegentligheter. Denna information står också angiven i personalhandboken.

Övriga iakttagelser från den grundläggande granskningen

Enligt uppgift från bolaget har styrelsens utvärdering avseende verkställande direktören genomförts i samband med styrelsemötet den 16 december 2013. Bolaget uppger att utvärderingen kommer att kompletteras med styrelsens eget arbete och att återrapportering kommer att ske på styrelsemötet i februari 2014.

Kommunfullmäktiges riktlinjer för budget och uppföljning anger i 11 § att "nämnd/styrelse ska med utgångspunkt från kommunfullmäktiges budget initiera det egna budgetarbetet genom att utarbeta och besluta om ett inriktningsdokument för budget och affärsplan innehållande övergripande inriktningar och målsättningar för den egna verksamheten." Vidare anger kommunfullmäktiges riktlinjer att budgeten ska antas av styrelsen senast den 31 oktober.

Styrelsen behandlade inriktningsdokument för verksamhet och budget den 18 juni 2013. Dokumentet ligger till grund för bolagets arbete med affärsplanen. Beslut om inriktningsdokumentet togs den 30 september 2013. Affärsplan och budget 2014 beslutades på styrelsemötet den 14 november 2013.

Bedömning

Utifrån genomförd granskning är det vår bedömning att styrelsen och verkställande direktören har lagt grunden för ett systematiskt riskanalysarbete. Riskanalysen är tydligt relaterad till verksamhetens uppdrag och mål samt utmynnar i tydliga risk-prioriteringar. Vidare är det vår bedömning att styrelsen och verkställande direktören planerar och genomför kontrollåtgärder i syfte att hantera prioriterade risker. Granskningen visar vidare att styrelsen och verkställande direktören genomför uppföljningar av kontrollåtgärder för att kunna se till att kontrollerna genomförs och leder till avsett resultat. Slutligen bedömer vi att styrelsen och verkställande direktören har vidtagit åtgärder för att hantera risken för oegentligheter.

Granskningen visar att värderingen av verkställande direktörens arbete genomfördes i slutet av 2013 och att det för styrelsens del kommer att ske under februari 2014. Det är viktigt att utvärderingen sker systematiskt och vid ungefär samma tidpunkt varje år.

Granskningen visar att styrelsen inte har antagit regler och anvisningar för den interna kontrollen, vilket är en avvikelse mot kommunfullmäktiges riktlinjer för intern kontroll. Av anvisningarna bör det bland annat framgå hur arbetet med den interna kontrollen är organiserat.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att utarbeta ett anvisningsdokument som lägger fast hur det löpande arbetet med riskanalys och intern kontroll ska bedrivas. Dokumentet ska beslutas av styrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för intern kontroll.

Därutöver bör budgeten antas av styrelsen senast den 31 oktober enligt kommunfullmäktiges riktlinjer för budget och uppföljning.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att tillse att bolaget följer kommunfullmäktiges riktlinjer för budget och uppföljning och antar budgeten för kommande år senast den 31 oktober.

Granskning av inköp och upphandling

Inköps- och upphandlingsarbetet är en viktig del av Göteborg Stads förvaltningars och bolags verksamheter. Stadsrevisionen har ett särskilt uppdrag från kommunfullmäktige att löpande följa inköp och upphandling. Under 2013 har det genomförts en större samlad granskning av inköp och upphandling som omfattat totalt tio bolag och en nämnd.

Syftet med granskningen har varit att bedöma hur väl den interna kontrollen avseende inköp och upphandling fungerar. Bedömning har gjorts utifrån hur inköp och upphandlingar genomförs i förhållande till kraven i Göteborgs Stads upphandlings- och inköspolicy. Granskningen har även omfattat en bedömning av förekommande risker för otillåtna direktupphandlingar och risk för bristande ramavtalstrohet.

Granskningen har genomförts av lekmannarevisorerna med hjälp av konsult.³ Granskningsmetoden har omfattat registeranalys, intervjuer med ansvariga tjänstemän, stickprovsgranskning och detaljgranskning av utvalda projekt. Konsulten har föreslagit sammanlagt tre rekommendationer i enlighet med bilagd konsultrapport. Stadsrevisionen har härfter genomfört en värdering av konsultens iakttagelser och föreslagna rekommendationer och valt att lämna samma rekommendationer.

Iakttagelser

Bolaget antecknade under våren 2013 kommunfullmäktiges policy för inköp och upphandling och det finns lokala anvisningar för inköp och upphandlingar i huvudsak relaterade till entreprenader. Det pågår ett arbete att upprätta bolagsspecifika anvisningar för inköp, "Inköpsregler för Egnahemsbolaget och Bygga Hem". Egnahemsbolaget har ingen centraliserad inköpsfunktion utan samtliga anställda har rätt att göra inköp. Inom byggavdelningen har projektledare rätt att genomföra upphandlingar i enlighet med LOU liksom avrop mot upphandlade och tecknade entreprenadavtal. Bolaget genomför inga specifika kontroller för att säkerställa att inköp och upphandlingar följer gällande regelverk. De brister som noterats återfinns främst inom hanteringen av direktupphandlingar och avseende ramavtalstrohet gentemot staden. I fyra fall har brister hittats som innebär bristfällig dokumentering av direktupphandlingar, tilläggsbeställningar och prisjämförelser. I två fall har en annan leverantör än ramavtalsleverantören anlåtts vilket innebär avsteg från stadens regelverk.

³ En fullständig konsultrapport bifogas granskningsredogörelsen; "Göteborgs Egnahems AB Granskning av inköp och upphandling 2013; EY".

Bedömning

Den sammantagna bedömningen är att Egnahemsbolaget interna kontroll avseende inköp och upphandling kan stärkas. Det finns områden som bör förbättras för att säkerställa efterlevnaden av LOU, Göteborg Stads policys och riktlinjer samt Egnahemsbolagets egna anvisningar. Lekmannarevisorerna betonar vikten av att de bolagsspecifika anvisningarna för inköp ska antas av styrelsen.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att upprätta bolagsspecifika inköpsregler som även omfattar direktupphandlingar.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att säkerställa att tillräcklig dokumentation upprättas i samband med direktupphandlingar.

Lekmannarevisorerna rekommenderar styrelsen och verkställande direktören att införa förebyggande kontroller för att undvika risk för otillåten direktupphandling.

Sven R. Andersson
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Kågan Karlsson
av kommunfullmäktige
utsedd lekmannarevisor

Ulrika Berg
kommunal yrkesrevisor,
sakkunnigt biträde

.....

Handlingar som ingår i granskningen:

- Granskningsrapport för Göteborgs Egnahems AB år 2013, daterad 2014-02-06
- Granskningsrapport för Bygga Hem i Göteborg AB år 2013, daterad 2014-02-06

Lekmannarevisorernas uppdrag

Stadsrevisionen är kommunens granskande enhet och det är kommunfullmäktige som utser de förtroendevalda revisorerna. Revisorernas uppdrag är att granska kommunstyrelsen och nämnderna.

Bland de valda revisorerna utser kommunfullmäktige även lekmannarevisorer, vilka har ett självständigt uppdrag att granska de kommunala bolag som helt eller till viss del ägs av kommunen.

Stadsrevisionen redovisar årligen sina iakttagelser avseende verksamhet, räkenskaper och intern kontroll i en revisionsredogörelse för kommunstyrelsen samt en revisionsberättelse och en revisionsredogörelse för respektive nämnd.

För varje bolag upprättas en granskningsrapport och en granskningsredogörelse som behandlar bolagets verksamhet och interna kontroll.

Stadsrevisionen genomför också fördjupade granskningar, vilka redovisas i revisionsrapporter löpande under året.

Språkbruk och revisionstermer

Revisorerna lämnar i sina granskningar rekommendationer och revisionskritik.

Rekommendationer lämnas när utveckling och förbättring bedöms vara möjliga och riktas inte alltid till nämnden eller styrelsen utan kan framföras på bolags- och förvaltningsnivå.

Revisionskritiken graderas genom begreppen påpekan, erinran och anmärkning. Där anmärkning är allvarligast. En anmärkning kan, när det gäller nämnderna, lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet. Kritik mot styrelse eller nämnd framgår av granskningsrapporten (för bolag) och revisionsberättelsen (för nämnder).

Styrelsens/bolagets eller nämndens/förvaltningens åtgärder, med avseende på lämnade rekommendationer, följs regelmässigt upp under kommande år.

Göteborgs Stad
Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg. Besöksadress: Stora Badhusgatan 6, Göteborg

Växel: 031-368 00 00, kansli: 031-368 07 00, fax: 031-13 71 38

E-post: stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

www.goteborg.se